

Шеф-редактор

С. О. Павленко

Головний редактор

В. О. Дятлов

Заст. головного редактора

О. Б. Коваленко

Редакційна колегія

В. О. Дятлов

М. К. Бойко

О. Г. Самойленко

А. М. Боровик

Г. В. Боряк

Є. М. Луняк

О. Б. Коваленко

О. О. Маврин

О. П. Моця

Ю. А. Мицик

А. М. Острянюк

С. О. Павленко

В. М. Половець

Г. В. Палакін

С. М. Свистович

Т. В. Чухліб

К. М. Ячменіхін

Редакційна рада

І. М. Аліфіренко

О. Я. Гранін

Г. Ю. Івакін

С. Л. Лаєвський

Д. М. Лозовий

В. В. Мельничук

П. М. Мовчан

М. О. Носко

Н. Б. Реброва

І. М. Ситий

Ю. О. Соболев

О. П. Реєнт

В. Ф. Чепурний

Випусковий редактор

О. В. Ткаченко

Журнал видається за фінансової підтримки Чернігівської облдержадміністрації.

Засновники – Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, Всеукраїнське товариство «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України.

Рекомендовано до друку Вченою радою Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка (протокол № 11 від 30 березня 2017 р.)

ЗМІСТ

У ГЛИБ ВІКІВ

Коновченко І. Слідами венеців 3

Келембет С. Михайло Всеволодович, великий князь Чернігівський і Київський: деякі питання походження, біографії та складу родини. 11

Бірюк П. Формування території Верхньоокського регіону у Х – XIII століттях. 20

Пилипенко В. «В ім'я Ісуса»: перський проект християнської коаліції проти турків із початку XVII ст. 27

Ігнатенко І. Чи була в Чернігівській фортеці порохова лабораторія? 31

Іванюк С. Сорочинці в Полтавський період Великої Північної війни 1708 – 1709 рр.: за матеріалами «Похідної канцелярії О. Д. Меншикова» . . . 35

Бовгиря А. «Похідна посольська канцелярія» та репресії проти мазепинців (1708-1710). 48

ІСТОРІЯ МІСТ І СІЛ

Коваленко О. Вибори цехмістрів у Гетьманщині в першій половині XVIII ст. 55

Подвербний А. Робота Чернігівської міської думи на початку I світової війни (за матеріалами преси). 62

Рига Д. До питання про будівельний матеріал і вибір місця будівництва споруди колишньої класичної чоловічої гімназії та благородного пансіону при ній. 69

ЦЕРКОВНА СТАРОВИНА

Подлевський С. Епіграфічні знахідки в Михайлівській церкві з Остра. 72

Шумило С. До історії ігуменства прп. Паїсія Величковського в монастирі Симонопетра на Афоні за невідомими раніше архівними документами XVIII ст. 79

Тимошик М. Петро Огієвський із Данини: священик, журналіст, проповідник, письменник. 94

Тарасенко О. До листування Чернігівського архієпископа Філарета (Гумілевського) (1805 – 1866) 105

Піріг П., Конопля Ю. Релігійне життя села Карпилівки 117

МОВОЮ ДОКУМЕНТІВ

Листи італійських кореспондентів як історичні джерела про події 1695 р. в Україні і Московії (підготовка до друку, коментар та переклад з італійської **С. Дель Гаудіо, О.Циганок, К.Волощук**). 136

Мицик Ю.,Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII-XVIII ст.) (частина 5) 140

РОЗВІДКИ

Циганок О. Науковий опис поезици Києво-Могилянської академії «Rosa inter spinas ...» [Троянда між колючками] (1696/97) 176

Клепак А. Організаційно-видавничі аспекти діяльності В. В. Тарновського-молодшого. 181

Герасимчук О. Розвиток сільськогосподарської кооперації на Чернігівщині в роки столипінської аграрної реформи (1906–1917 рр.) 190

Хоменко В. Повернення Михайла Грушевського до України у 1924 році: історіографія питання. 198

Миколенко Д. Політична спадщина Стефана Стамболова у болгарсько-румунських відносинах (1895–1918 рр.) 207

Курач С. Портрет Івана Лисичина на тлі художнього середовища Чернігова I половини XX століття 221

Коропатник М. Геноцид як інструмент «гібридної війни» Росії проти України: від радянських часів до сьогодення. Спроба історичного аналізу 228

Мороз Н. Розвиток місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства в Україні (1990-2000 роки) 243

ЮВІЛІЇ

Самохіна Н. «Там я мав видатний успіх, успіх не тільки артистичний, але і національно свідомий...» (До 175- річчя від дня народження М. В. Лисенка). 250

Гапоненко Д., Голець В., Музика Ю. Половцю Володимиру Михайловичу – 80 років! 258

Каганова І. Славна ювілярка Чернігівського краю 260

НАРОДОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Курочкін О. Ритуальні слов'янські танці – «скоки» 262

ПИСЕМНА СПАДЩИНА ГЕТЬМАНЩИНИ

Книги Забіл (1671 – 1745): історія, структура, склад (упорядкування та вступна стаття І. Ситого) 270

РЕЦЕНЗІЇ. ОГЛЯДИ. АНОТАЦІЇ

Демченко Т. Горобець С., Бутко С. Хроніки війни більшовиків з українським народом. Голодомор 1932–1933 років на Чернігівщині: виконавці злочину. – Чернівці, 2016. 334

Сапон В. Тимошик М. Село. Т. 1-2. К., Ярославів Вал, 2017. 337

«СІВЕРЯНСЬКИЙ ЛІТОПИС»

Всеукраїнський науковий журнал

Наказом МОН України № 1328 від 21.12. 2015 журнал включено до Переліку наукових фахових видань України, публікації яких зараховуються до результатів дисертаційних робіт з історії.

Реєстраційне свідоцтво КВ № 16226 – 4698 ПР від 21 грудня 2009 р., видане Міністерством юстиції України.

ISSN 2518-7422

Індекс 74325

Адреса редакції: 14000, м. Чернігів, вул. Хлібопекарська, 10

Телефон для довідок 95-74-18

Сайт журналу: www.siver-litopis.cn.ua (ISSN 2518-7430)

Базові освітні, наукові, культурологічні установи, де зберігаються комплекти журналу «Сіверянський літопис»:

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Національна парламентська бібліотека України

Державна науково-технічна бібліотека України

Львівська державна наукова бібліотека ім. В. Стефаника

Одеська національна наукова бібліотека

Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка

Книжкова палата України

Журнал надсилається також до інших бібліотек, наукових, освітніх та культурологічних закладів України, США, Канади, Англії.